

Mishnah Sotah, chapter 2

משנה סוטה פרק ב

(1) He [the husband] would bring her [the accused wife's] meal-offering in a basket of palm-twigs and place it on her hands, to tire her. All [other] meal-offerings begin in a serving vessel and end in a serving vessel, while this begins in a basket of palm-twigs and ends in a serving vessel. All [other] meal-offerings require oil and frankincense, while this requires neither oil nor frankincense. All [other] meal offerings come from wheat, while this comes from barley.

[Although] the *Omer* meal-offering [also] comes from barley, it [the *Omer* meal-offering], however, is in the form of very finely sifted grains, while this was in the form of coarse flour. Rabban Gamliel says, Just as her action was as that of an animal, so too her offering consists of animal fodder [i.e., barley].

(2) He [the priest] would bring a new earthenware cup and put in it half a *log* of water from the basin [of the Temple Courtyard]. Rabbi Yehudah says, A quarter

רבנו עובדיה מברטנורא

א היה מביא. הבעל: את מנחתה. כדכתיב (במדבר ה) והביא את קרבנה: בכפיפה מצרית. סל עשוי מצורי הדקל מן ורדים הגדלים סביבות הדקל: כרי ליגעה. שתודה ולא ימחה השם על המים. ולמאן דאמר שבתחלה היה משקה אותה ואח"כ מביא מנחתה, אע"פ שנמחק השם, מיגעה כרי שתודה ולא תמות מיתה מנוולת, שאע"פ שנמחקה המגילה אם אמרה תמאה אני אינה שותה: תחלתן וסופן בכלי שרת. לאו בכלי שרת ממש קאמר, שאין אדם מביא מנחתו מתוך ביתו בכלי שרת, אלא בקלתות של כסף ושל זהב שהם ראויים לכלי שרת: וזו בכפיפה מצרית. שאין ראוי לעשות ממנה כלי שרת, דדמי להקריבהו נא לפחתך (מלאכי א): כל המנחות טעונות שמן ולבונה. בגמרא פריך, והא איבא מנחת חוטא דכתיב בה (ויקרא ה) לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה. וכן הא דהניין כל המנחות באות חטים, קשה, דהא מנחת העומר באה מן השעורים. ומתרץ בגמרא לא תיתני מילתא באנפי נפשיה אלא כרוך ותני והכי קאמר, כל המנחות טעונות שמן ולבונה ואותן שאינם טעונות שמן ולבונה באות מן החיטין ובאות סולת. מנחת חוטא אע"פ שאינה טעונה שמן ולבונה באה חיטין ובאה סולת. מנחת העומר אע"פ שבאה מן השעורין טעונה שמן ולבונה: ובאה גרש. וזו אינה טעונה שמן ולבונה ובאה מן השעורים ובאה קמה: גרש. מבורר ומנופה בשלש עשרה נפה כעין סולת בחטים: קמה. הכל מעורב כמו שנטחן: ב היה מביא. הכהן: פילי. כוס בלשון יוני: מן הכיור. דכתיב

א היה מביא את מנחתה בתוך כפיפה מצרית ונותנה על ידיה כדי ליגעה. כל המנחות תחלתן וסופן בכלי שרת, וזו תחלתה בכפיפה מצרית וסופה בכלי שרת. כל המנחות טעונות שמן ולבונה, וזו אינה טעונה לא שמן ולא לבונה. כל המנחות באות מן החטים, וזו באה מן השעורים. מנחת העומר אף על פי שבאה מן השעורים היא היתה באה גרש, וזו באה קמה. רבן גמליאל אומר, כשם שמעשיה מעשה בהמה, כך קרבנה מאכל בהמה: ב היה מביא פילי של חרס חדשה, ונותן לתוכה חצי לג מים מן הכיור. רבי

[of a log]. Just as he [Rabbi Yehudah] reduces the amount of writing [of the scroll; see Mishnah 3, below], so too, does he reduce the [quantity of] water. He [the priest] entered the Sanctuary and turned to his right, where there was a place a cubit by a cubit, with a marble tablet and a ring attached to it. When he lifted it, he would take earth from under it, and put it [the earth, in the water], so that it would be seen on the water, as it is said: "And from the earth that is on the floor of the Sanctuary the priest shall take, and put it into the water." (Numbers 5:17)

(3) When he comes to write the scroll, from what place [i.e., from which verse] does he [begin to] write? From [the verse]: "If no man has lain ... but if you have gone astray while married to your husband," (Numbers 5:19-20) and he does not write: "Then the priest shall cause the woman to swear." (ibid., verse 21) Then he writes: "The Lord shall make you a curse and an oath" (ibid.) and: "And this water that causes the curses shall go into your innards and make your belly swell, and your thigh to fall away," (ibid., verse 22) and he does not write: "And the woman shall say: 'Amen, Amen'." (ibid.) Rabbi Yose says: He would not omit [anything from this entire passage]. Rabbi

רבנו עובדיה מברטנורא

(במדבר ה') מים קדושים, ואין קדושים אלא שנתקדשו בכלי: **כשם שממעט**. ר' יהודה בכתב המגילה, לקמן במתניתין, כך ממעט כאן במים. ואין הלכה כרבי יהודה: **מקום היה שם**. ניכר מתוך שאר רצפת ההיכל: **וטבעת קבועה בה**. לאוחזה בטבעתה ולהגביהה משאר הרצפה שהיא כולה באבני שיש: **כדי שיראה**. צריך שיתן בה שיעור שהיא נראה וניכר על פני המים: **נתן אל המים**. מדלא כתיב נתן במים, אלא אל המים, משמע שלא יהא נבלע בתוכן: **ג' מאם לא שכב איש אותך וגו'**. הנקי. שהן קללות הבאות מחמת ברכות, דמשמע הא אם שכב לא תנקי: **ואינו כותב והשביע הכהן את האשה וגו'**. שאין זה אלא מצוה על הכהן להשביעה. ולא היה כותב ואמררה האשה אמן אמן. שאינו אלא קבלה שהאשה מקבלת עליה האלות. ויליף לה מדכתיב האלות האלה. האלות לרבות קללות הבאות מחמת ברכות. האלה, למעוטי צוואות וקבלות: **ר' יוסי אומר אינו מפסיק**. משהתחיל אם לא שכב איש אותך עד אמן אמן. וכותב צוואות דוהשביע הכהן את האשה וקבלות דואמררה

יהודה אומר, רביעית. כשם שממעט בכתב, כך ממעט במים. נכנס להיכל ופנה לימינו, ומקום היה שם אמה על אמה וטבלא של שיש וטבעת היתה קבועה בה. וכשהוא מגביהה, נוטל עפר מתחתיה. ונותן כדי שיראה על המים, שנאמר (במדבר ה) ומן העפר אשר היה בקרקע המשכן יקח הכהן ונתן אל המים: **ג' בא לו לכתוב את המגלה**, מאיזה מקום הוא כותב, (שם) מאם לא שכב איש וגו', ואת כי שטית תחת אישך. ואינו כותב והשביע הכהן את האשה. וכותב יתן ה' אותך לאלה ולשביעה, וקאו המים המאררים האלה במעיד לזבות בטן ולנפל ירך. ואינו כותב ואמררה האשה אמן אמן. רבי יוסי אומר, לא היה מפסיק. רבי יהודה אומר, כל עצמו אינו

Yehudah says: He writes only, “The Lord shall make you a curse and an oath ...” and “And this water that causes the curses shall go into your innards ...” but he does not write: “And the woman shall say: ‘Amen, Amen.’”

(4) He writes neither on a [wooden] tablet, nor on paper, nor on a partially-finished hide, but only on parchment, as it is said, “in a scroll.” (Numbers 5:23) He writes neither with gummed ink, nor with vitriol, nor with

anything that leaves a [permanent] record, but only with [erasable] ink, as it is said, “and he shall efface them” (ibid.) — writing that can be effaced.

(5) To what does she [the accused woman] respond, “Amen, Amen”? An “Amen” for the curse, [and] an “Amen” for the oath. And “Amen” referring to this man [the cause of the ordeal], [and] an “Amen” referring to any other man [with whom she may have associated, without her husband's knowledge]; an “Amen” that I did not go astray neither as a betrothed woman, nor as a married woman, nor as one awaiting *yibum*, nor as one after *yibum* [before consummation]. And “Amen” that I did not defile myself, [and] an “Amen” that if I have, may [the

רבנו עובדיה מברטנורא

האשה אמן אמן, דדריש את, לרבות צוואות וקבלות: רבי יהודה אומר כל עצמו אינו כותב. כלומר היה זהיר בעצמו שלא לכתוב אלא אלות בלבד, ולא קללות הבאות מחמת ברכות, ולא צוואות, ולא קבלות. דדריש האלות ולא קללות הבאות מחמת ברכות. האלה, למעוטי צוואות וקבלות: **ד לוח.** של עץ: **נייר.** של עשבים שכותשים אותם ועושים כמין עור: **דפתרא.** עור שאינו מעובד כל צרכו, דמליח וקמיה ולא עפיץ: **בספר.** בקלף: **קומוס.** שרף האילן ומתיכו במים: **קנקנתום.** אירמנט. ובלעז ודריאו"ל: **ולא בכל דבר שהוא רושם.** ונבלע בקלף ואינו יכול למהות דקומוס וקנקנתום עבדי רושם: **ה אמן שלא שטיתי ארוסה ונשואה.** ע"י גלגול שבועה הוא מגלגל עליה זנות של ארוסין ואף ע"פ שלא היה בה קניי וסתירה. ומכאן לגלגול שבועה מן התורה: **שומרת יבם וכנסיה.** ואם היתה יבמתו וכנסיה, וקנא לה ונסתרה, מגלגל עליה טומאה שנטמאה כשהיא שומרת יבם. ומתניתין רבי עקיבא היא דאמר שומרת יבם ערה. ואינה הלכה. אלא שומרת יבם שזנתה מותרת ליבם. לפיכך אינו מתנה עליה אם זנתה שומרת יבם: **אמן שלא נטמאתי וכו'.** פירושי קמפרש לאמן על האלה, אמן על השבועה דתנין לעיל. והכי קאמר, אמן שלא נטמאתי הוא אמן על השבועה שהשביעה הכהן משיביע אני עליך שלא נטמאת: **ואם נטמאתי יבואו בי.** היינו קבלת אלה, שאמר

כותב אלא יתן ה' אותך לאלה ולשבעה וגו' וכאו המים המאריים האלה במעריך וגו. ואינו כותב ואמרה האשה אמן אמן: **ד אינו כותב לא על הלוח ולא על הנדר ולא על הדפתרא אלא על המגלה, שנאמר בספר.** ואינו כותב לא בקומוס ולא בקנקנתום ולא בכל דבר שרושם, אלא בדיו, שנאמר ומחה, כתב שיכול להמחק: **ה על מה היא אומרת אמן אמן.** אמן על האלה, אמן על השבועה. אמן מאיש זה, אמן מאיש אחר. אמן שלא שטיתי ארוסה ונשואה ושומרת יבם וכנסיה, אמן שלא נטמאתי. ואם נטמאתי, יבואו בי. רבי

curses] befall me. Rabbi Meir says: One "Amen" is that I have not defiled myself, and the other "Amen" is that I will not defile myself.

(6) All hold the same opinion that he does not impose upon her [to take an oath that she had not engaged in

misconduct] regarding the time before she was betrothed, or regarding the time after she shall be divorced; if she was concealed with another [after her divorce] and was defiled, and afterwards he [her husband] remarried her, he may not impose upon her [an oath, regarding her conduct after the divorce]. This is the general rule: In any instance in which she has relations but is not thereby forbidden to her husband, he may not impose [an oath] upon her.

רבנו עובדיה מברטנורא

לה הכהן ואם נטמאת יבואו בך כל הקללות הללו: **אמן שלא אטמא**. שאם תיטמא לאחר זמן מים מערעים אותה. ואין הלכה כר"מ: **ו ולא משנתגרשה**. שאם זנתה לאחר שגירשה וחזר והחזירה וקינא לה ונסתרה, אין המים בודקים על זנות שלאחר גירושין, דגרשה שזנתה מותרת לחזור לבעלה, דבקדושין תלה רחמנא האיסור לא בביאה, דכתיב (דברים כד) ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר. לפיכך, נתקדשה לאיש אחר, אע"פ שלא נבעלה. אסורה לחזור לבעלה. ואם נבעלה בלא קדושין, מותרת לחזור לבעלה:

מֵאִיר אוֹמֵר, אָמֵן שְׁלֹא נְטַמְאֵתִי, אָמֵן שְׁלֹא אֶטְמָא: וְהַכֹּל שְׁוִיָּן שְׁאִינוּ מִתְּנֶה עִמָּה לֹא עַל קֶדֶם שְׁתַּתְּאָרֵס וְלֹא עַל מֵאֲחֵר שְׁתַּתְּגַרְשׁ. נִסְתְּרָה לְאַחֵר וְנְטַמְאֵת וְאַחֵר כִּף הַחֲזִירָה, לֹא הָיָה מִתְּנֶה עִמָּה. זֶה הַכֹּל, כֹּל שְׁתַּבְּעַל וְלֹא הָיְתָה אֲסוּרָה לוֹ, לֹא הָיָה מִתְּנֶה עִמָּה: